

Prisutnost tema održivog razvoja u obrazovnim programima privatnih visokoškolskih obrazovnih institucija u Hrvatskoj

The Presence of Sustainable Development Topics in the Curricula of Private Higher Education Institutions in Croatia

Bruno Raguž¹, Lana Domšić²

¹Veleučilište Baltazar Zapešić (Vladimira Novaka 23, Zapešić, Hrvatska), braguz@bak.hr

²Veleučilište Baltazar Zapešić (Vladimira Novaka 23, Zapešić, Hrvatska), ldomsic@bak.hr

Sažetak

Održivi razvoj jedan je od najčešće spominjanih koncepata u suvremenom gospodarskom, društvenom i obrazovnom diskursu. Unatoč toj važnosti, u Hrvatskoj još uvijek ne postoji sustavna analiza koja bi omogućila uvid u prisutnost obrazovanja o održivom razvoju u visokoškolskom prostoru. Cilj ovoga rada jest metodom deskriptivne statistike utvrditi koliko studijskih programa na privatnim visokoškolskim institucijama uključuje barem jedan kolegij posvećen temama održivosti. Nadalje, primjenom komparativne metode ispitat će se postoje li razlike u zastupljenosti tih sadržaja s obzirom na vrstu institucije i tip studijskog programa.

Fokus na privatne visokoškolske ustanove odabran je zbog njihova specifičnog položaja u sustavu visokog obrazovanja, kao i potencijala za bržu prilagodbu kurikuluma. Očekivani rezultati rada donose nova i dosad nedostupna saznanja o zastupljenosti održivog razvoja u privatnom visokom obrazovanju u Hrvatskoj, čime se otvara prostor za daljnja istraživanja, ali i konkretne intervencije u oblikovanju studijskih programa.

Ključne riječi

održivi razvoj, visoko obrazovanje, kurikulum, privatne visokoškolske institucije

Abstract

Sustainable development is one of the most frequently referenced concepts in contemporary economic, social, and educational discourse. Despite its importance, there is still no systematic analysis in Croatia that provides insight into the presence of education on sustainability within the higher education sector. This paper aims to use descriptive statistics to determine how many study programmes at private higher education institutions include at least one course dedicated to sustainability-related topics. Furthermore, through a comparative methodological approach, the research explores whether differences in the presence of such content exist depending on the type of institution and study programme.

The focus on private institutions is chosen due to their specific position within the educational system and their potential for more flexible curricular adaptation. The expected results of the study provide new, previously unavailable insights into the integration of sustainable development in private higher education in Croatia, thus opening the door to further research as well as to possible curricular improvements within the observed institutions.

Keywords

sustainable development, higher education, curriculum, private higher education institution

Uvod

Suvremeni koncept održivog razvoja kreiran je tzv. Brundtlandovim izvještajem iz 1987. godine, u kojem se održivi razvoj definira kao „razvoj koji omogućuje zadovoljavanje potreba čovječanstva u sadašnjosti bez ugrožavanja mogućnosti budućih generacija da i one zadovolje svoje potrebe“ (Garašić, Sertić Perić i Smojver, 2023:11). Ideja takvoga razvoja u svojoj se osnovi oslanja na tri ključne dimenzije: prirodni okoliš, gospodarstvo i društvo, dok pojedini autori taj okvir proširuju dodatnim potkategorijama poput politike, kulture ili ekologije (Garašić, Sertić Perić i Smojver, 2023). Poseban poticaj razvoju i operacionalizaciji koncepta daje i paradigma kružnog gospodarstva, koja otvara nove mogućnosti za integraciju interdisciplinarnog znanja u svim sferama gospodarskog i društvenog djelovanja, osobito kada se povezuje s poslovnom etikom i načelima društveno odgovornog poslovanja (Velinoov i Štrach, 2023). Danas se stoga održivost smatra jednim od temeljnih koncepata ne samo ekonomskih, već i šire društvenih procesa suvremenog svijeta.

U tom kontekstu, obrazovanje za održivi razvoj zauzima posebno mjesto jer omogućuje prijenos znanja, razvoj vještina i oblikovanje vrijednosti nužnih za razumijevanje složenih izazova održivosti. Visoko obrazovanje pri tome ima ključnu ulogu u osposobljavanju budućih stručnjaka i donositelja odluka koji će biti sposobni integrirati načela održivosti u različite profesionalne i društvene prakse.

Unatoč toj važnosti, u hrvatskom kontekstu još uvijek nedostaje sustavna analiza prisutnosti održivog razvoja u visokoškolskom prostoru. Iako su pojedini studijski programi i kolegiji posvećeni temama održivosti prisutni, ne postoje cjelovitiji podaci o njihovoj zastupljenosti, osobito kada je riječ o privatnim visokoškolskim institucijama. Upravo zbog njihova specifičnog položaja u sustavu visokog obrazovanja, kao i potencijala za bržu prilagodbu kurikuluma potrebama tržišta rada i društva, fokus ovoga rada usmjeren je na privatni visokoškolski sektor.

Cilj rada je metodom deskriptivne statistike utvrditi koliko studijskih programa na privatnim visokoškolskim institucijama uključuje barem jedan kolegij posvećen održivom razvoju, dok će se komparativnom metodom ispitati postoje li razlike u zastupljenosti s obzirom na vrstu institucije i tip studijskog programa. Rezultati istraživanja trebali bi pridonijeti boljem razumijevanju uloge privatnih

visokoškolskih ustanova u promociji obrazovanja za održivi razvoj, ali i otvoriti prostor za daljnja istraživanja i unaprjeđenja studijskih kurikuluma.

1. Održivost u obrazovanju

Početke obrazovanja za okoliš, u najširem smislu, moguće je pronaći u knjizi *Tiho proljeće* iz 1962. godine, te na UN-ovoj Stockholmskoj konferenciji 1972. godine (Nedić-Bilan, 2017). U tom, relativno ranom razdoblju razvoja opće ekološke svijesti, održano je i nekoliko međunarodnih skupova koji su se bavili integracijom sadržaja o okolišu u obrazovne procese, među kojima se posebno ističe konferencija u Tbilisiju, često smatrana jednom od najvažnijih za kreiranje novih obrazovnih politika usmjerenih na okoliš. Dodatno afirmiranje potrebe za obrazovanjem u tom smjeru donijela je konferencija u Rio de Janeiru 1992. godine, na kojoj je usvojena Agenda 21, dokument koji je naglasio presudnu važnost odgoja i obrazovanja (Nedić-Bilan, 2017). Ipak, prva nacionalna strategija koja je eksplicitno predviđjela uključivanje održivog razvoja u visoko obrazovanje, donesena je u Finskoj 2006. godine (Borić i sur., 2008).

Integracija tema održivog razvoja u obrazovanje nije iznenađujuća, jer se upravo obrazovanje smatra ključnim alatom za postizanje održive budućnosti. Ističe se da opće obrazovanje samo po sebi nije dostatno, već je nužno razvijati specijalizirane i cjeloživotne oblike obrazovanja. U skladu s tim, Ujedinjeni narodi proglasili su razdoblje od 2005. do 2014. godine Desetljećem obrazovanja za održivi razvoj, a od 2020. godine uveden je i novi obrazovni okvir u sklopu Agende 2030. Koordinator aktivnosti postao je UNESCO, koji je u svojim programima naglasio četiri ključna cilja: promicanje i poboljšanje kvalitete cjeloživotnog obrazovanja, restrukturiranje obrazovnih programa radi veće prisutnosti sadržaja o održivom razvoju, jačanje javne svijesti te razvoj praktičnih kompetencija u svim gospodarskim sektorima (Garašić, Sertić Perić i Smojver, 2023).

Pojedini autori naglašavaju kako je integracija održivog razvoja na sveučilištima važna ne samo za nastavni i znanstveno-istraživački rad, već i za upravljanje institucijom, te aktivno djelovanje u zajednici (Nedić-Bilan, 2017). Uloga visokog obrazovanja time dodatno jača, ukoliko se ono shvati kao temelj razvoja ekonomije utemeljene na znanju, pri čemu se ističe važnost interdisciplinarnog pristupa. S tim u vezi, bolonjski je proces pred visoka učilišta postavio zahtjev stalnog ažuriranja kurikuluma u skladu s trendovima i potrebama

tržišta rada, a održivost je svakako jedno od tih područja (Lučin i sur., 2008). Ipak, unatoč brojnim inicijativama, obrazovanje za održivi razvoj nailazi i na kritike, koje ga ocjenjuju neučinkovitim i slabim, dok potreba za njegovim jačanjem postaje sve urgentnija (Lay, 2017).

U Hrvatskoj su prva empirijska istraživanja o ovoj tematici provedena početkom 1990-ih godina, no uglavnom su se bavila percepcijom i razumijevanjem same paradigme održivog razvoja (Buzov i Rončević, 2017). Već 1990. godine, Uzelac je upozorio na manjak sustavnog „ekološkog odgoja“, naglasivši kako tada gotovo nije bilo znanstvenih istraživanja o toj temi (Uzelac, 1990). Prekretnicu je donijela 2001. godina, kada je Vlada RH usvojila *Načela razvitka*, prema kojima se razvoj Hrvatske u 21. stoljeću trebao temeljiti na konceptu održivosti (Nedić-Bilan, 2017). Ubrzo nakon toga, održivi razvoj uveden je i kao međupredmetna tema u osnovne i srednje škole (Garašić, Sertić Perić i Smojver, 2023).

Na razini visokog obrazovanja, Sveučilište u Rijeci prvo je u svoj strateški okvir (2007.–2013.) ugradilo održivost (Lučin i sur., 2008). U istom razdoblju, provedena je analiza na Učiteljskom fakultetu u Osijeku koja je pokazala da gotovo 40% kolegija na učiteljskom studiju i čak 60% kolegija na studiju predškolskog odgoja sadrži teme povezane s održivošću (Borić i sur., 2008). Novija istraživanja iz 2017. godine, provedena na uzorku od 1500 studenata, pokazala su da je kod studenata prisutno „većinsko naturalističko“ prihvaćanje sadržaja održivog razvoja, pri čemu su studentice tome sklonije. No, i studenti i studentice pokazali su manjak znanja i vještina kojima bi mogli prepoznati temeljne značajke održivog razvoja. Istraživanje što su ga provele Buzov i Rončević također je pokazalo da bi bilo bolje ove teme uvoditi kroskurikularno, a ne specijalistički ili modularno (Buzov i Rončević, 2017). Takvi stavovi slažu se s novim pogledima na učenje o održivosti na svim razinama obrazovanja, prema kojima obrazovni sadržaji trebaju biti usmjereni prema geslu „živimo što učimo“.

U sklopu tih tendencija, sve se više razvijaju i suvremeni didaktički alati, poput priručnika iz 2022. godine, namijenjenog odgojno-obrazovnim ustanovama i drugim organizacijama koje žele provoditi aktivnosti održivog poslovanja učeničkih

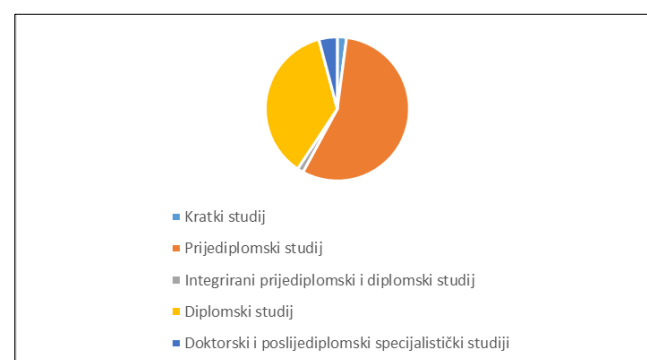
poduzeća, s brojnim praktičnim primjerima primjene (Bajtal i sur., 2022).

Sve navedeno jasno pokazuje da je obrazovanje za održivi razvoj tijekom posljednjih desetljeća doživjelo snažnu afirmaciju na globalnoj i nacionalnoj razini, ali da još uvijek postoji jaz između teorijskih okvira, strateških dokumenata i konkretne provedbe u obrazovnoj praksi. Upravo stoga postaje nužno istražiti u kojoj su mjeri teme održivosti doista integrirane u visokoškolske kurikulume u Hrvatskoj, osobito u privatnom sektoru, što je i predmet istraživanja u ovom radu. Sljedeće poglavlje, stoga, predstavlja metodologiju istraživanja kojom će se analizirati ta prisutnost.

2. Metodologija istraživanja

Istraživanje u ovome radu temelji se na deskriptivnoj statističkoj analizi s ciljem utvrđivanja u kojoj mjeri privatne visokoškolske institucije u Hrvatskoj u svoje studijske programe uključuju kolegije ili studije posvećene održivom razvoju. Analizirani su isključivo studijski programi registrirani u Upisniku studijskih programa¹, a koji su prema načinu financiranja klasificirani kao privatni. Prema dostupnim podacima, u Upisniku se nalazi ukupno 22 privatne visokoškolske institucije, od čega 5 sveučilišta i 17 veleučilišta. Struktura studijskih programa prema razini obrazovanja te prema znanstvenom području prikazana je u Slici 1 i Slici 2.

SLIKA 1. STRUKTURA STUDIJSKIH PROGRAMA NA PRIVATNIM VISOKOŠKOLSKIM INSTITUCIJAMA PREMA RAZINI OBRAZOVANJA

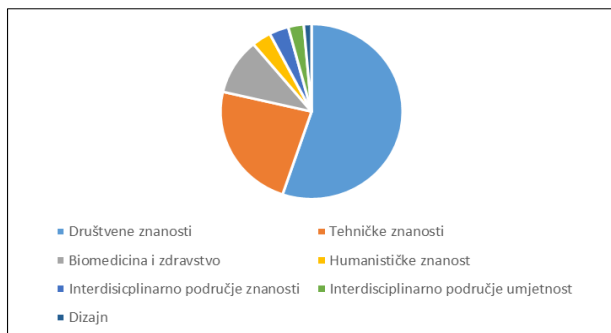

Vidljivo je da većinu analiziranih studijskih programa čine prijediplomski studiji (81), dok su diplomski studiji zastupljeni s 53 programa. Integrirani prijediplomski i diplomski studiji te kratki

¹ Republika Hrvatska. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih. Upisnik studijskih programa. Dostupno na: <https://hko.srce.hr/usp/index>

studiji predstavljaju manji dio, s 2 odnosno 3 programa, dok je broj doktorskih i poslijediplomskih specijalističkih studija 6. Ukupno je analizirano 145 studijskih programa.

SLIKA 2. STRUKTURA STUDIJSKIH PROGRAMA NA PRIVATNIM VISOKOŠKOLSKIM INSTITUCIJAMA PREMA ZNANSTVENOM PODRUČJU

Slika 2 prikazuje raspodjelu analiziranih studija prema znanstvenim područjima. Najveći broj studija dolazi iz društvenih znanosti (80), što je očekivano s obzirom na dominaciju ekonomije, menadžmenta i srodnih područja na privatnim visokoškolskim institucijama. Slijede tehničke znanosti (34) te biomedicina i zdravstvo (15), dok su ostala područja, poput humanističkih znanosti (5), interdisciplinarnog područja znanosti (5), interdisciplinarnog područja umjetnosti (4) i dizajna (2), znatno manje zastupljena.

U analizi rezultata istraživanja, osim deskriptivne statistike, korištena je i komparativna metoda kako bi se ispitalo postoje li razlike u zastupljenosti sadržaja održivosti s obzirom na vrstu institucije (sveučilište ili veleučilište) te tip studijskog programa (preddiplomski, diplomski, specijalistički). Ovim kombiniranim pristupom omogućeno je stjecanje uvida ne samo u kvantitativnu prisutnost sadržaja održivosti, već i u njihove razlike među različitim vrstama privatnih visokoškolskih institucija.

3. Rezultati i rasprava

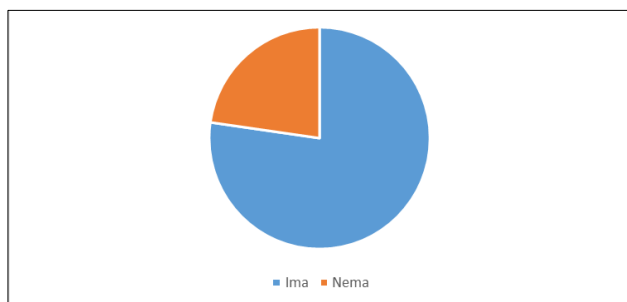
Za potrebe ovog istraživanja, pojam „održivosti“ uzet je u svojem najširem značenju, temeljenom na suvremenim ESG standardima (Environmental, Social, Governance). Stoga su u analizu sadržaja studijskih programa uključeni svi kolegiji koji sadržajno obuhvaćaju jedan ili više segmenata ESG-a, bilo da se radi o okolišnoj održivosti, društvenoj odgovornosti ili aspektima korporativnog

upravljanja. Takav široki pristup omogućava obuhvat različitih interpretacija i integracija održivosti u visokoškolske kurikulume. U nastavku rada prikazani su rezultati provedene analize s naglaskom na broj i strukturu privatnih visokoškolskih institucija koje u svoje studijske programe uključuju kolegije vezane uz održivost, kao i raspodjelu tih programa prema različitim znanstvenim područjima.

Analiza pokazuje da od ukupno 22 privatne visokoškolske institucije u Hrvatskoj, tek 3 imaju barem jedan studijski program u cijelosti posvećen temama održivosti, dok ih 19 takvih programa uopće ne nudi. Ovaj podatak jasno ukazuje na vrlo nisku razinu zastupljenosti održivosti kao primarne obrazovne usmjerenosti u privatnom visokom obrazovanju. Drugim riječima, iako se određeni kolegiji povezani s održivošću pojavljuju unutar postojećih programa, održivost se još uvijek rijetko prepoznaje kao temeljna odrednica cjelovitog studijskog kurikuluma.

Dodatnim uvidom u tipove studijskih programa koji su u cijelosti posvećeni održivosti vidljivo je da u privatnom visokom obrazovanju u Hrvatskoj ne postoji niti jedan kratki, prijediplomski ili integrirani prijediplomski i diplomski studij takvog usmjerenja. Održivi razvoj kao temelj kurikuluma pojavljuje se tek na diplomskoj razini s dva identificirana programa (Menadžment održivog razvoja turizma, Sveučilište VERN i Sigurnost s usmjerenjem Zaštita okoliša, Veleučilište studija sigurnosti) te na poslijediplomskoj razini s jednim programom (doktorski studij Poslovna ekonomija i održivi razvoj, Sveučilište Libertas).

Ova struktura potvrđuje da se održivost u visokom obrazovanju tretira prvenstveno kao napredna i specijalizirana tema, čija je prisutnost naglašena tek na višim razinama studija. Međutim, izostanak prijediplomskih i integriranih programa ukazuje na nedostatnu dostupnost sustavnog obrazovanja o održivosti širem krugu studenata, što otvara pitanje njihove pripremljenosti za izazove održivog razvoja u kontekstu tržišta rada.

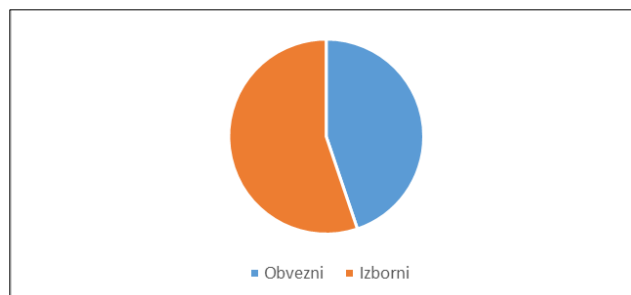
SLIKA 2. BROJ PRIVATNIH VISOKOŠKOLSKIH INSTITUCIJA KOJE IMAJU BAREM JEDAN KOLEGIJ POSVEĆEN ODRŽIVOSTI

Kako je vidljivo iz slike 3, analiza je pokazala da velika većina privatnih visokoškolskih institucija u Hrvatskoj u svoje kurikulume uključuje barem jedan kolegij posvećen održivosti. Od ukupno 22 analizirane institucije, njih 17 ima najmanje jedan kolegij koji se bavi temama održivosti, dok ih 5 takve sadržaje uopće nema. Ovi rezultati upućuju na to da je održivost prepoznata kao relevantna obrazovna tema na većini privatnih institucija, no istovremeno otkrivaju da još uvijek postoji značajan broj institucija koje nisu integrirale održivost ni u minimalnoj mjeri, što potvrđuje potrebu za daljnjim unaprjeđenjem kurikuluma u tom smjeru.

TABLICA 1. BROJ KOLEGIJA O ODRŽIVOSTI PREMA TIPU STUDIJA NA KOJIMA SE IZVODE

Broj kolegija o održivosti prema tipu studija na kojima se izvode	Broj
Kratki studij	2
Prijediplomski studij	33
Integrirani prijediplomski i diplomski studij	0
Diplomski studij	16
Doktorski i poslijediplomski specijalistički studij	7
UKUPNO	58

Kako je vidljivo iz podataka prikazanih u tablici 1, istraživanje je utvrdilo da se kolegiji povezani s održivošću najčešće izvode na prijediplomskoj razini studija, gdje ih se izvodi ukupno 33. Slijede diplomski studiji s 16 kolegija te doktorski i poslijediplomski specijalistički studiji sa 7 kolegija, dok se najmanji broj kolegija o održivosti izvodi na kratkim studijima (2). Integrirani prijediplomski i diplomski studiji u analiziranom uzorku ne sadrže kolegije posvećene održivosti. Ukupno je identificirano 58 kolegija koji na različitim razinama obrazovanja pokrivaju temu održivosti, što potvrđuje prisutnost ovih sadržaja u privatnim visokoškolskim institucijama.

SLIKA 3. BROJ KOLEGIJA O ODRŽIVOSTI S OBIROM NA IZBORNOST

Slika 3 prikazuje omjer obaveznih kolegija o održivosti u odnosu na izborne kolegije. Rezultati pokazuju da je veći broj kolegija posvećenih održivosti ponuđen kao izborni (32), dok je 26 kolegija obaveznog karaktera. Ovakva struktura ukazuje na to da, iako studenti imaju priliku birati dodatne sadržaje povezane s održivošću, značajan broj kolegija ipak je integriran u obvezni dio kurikuluma. To znači da se osnovni koncepti održivosti nastoje ugraditi u temeljno obrazovanje studenata, dok se kroz izborne kolegije omogućava dodatna specijalizacija i produblivanje znanja u skladu s osobnim interesima i profesionalnim usmjerenjem.

TABLICA 2. BROJ KOLEGIJA O ODRŽIVOSTI PREMA BROJU ECTS BODOVA

Broj kolegija o održivosti prema broju ECTS bodova koje nose	Broj
3	8
4	10
5	18
6	11
8	2
9	1
nema podatka	8
UKUPNO	58

Rezultati prikazani u Tablici 2 prikazuju broj kolegija o održivosti prema ECTS bodovima, što je važno jer struktura ECTS-a odražava i važnost kolegija u studijskom programu. Kolegiji s većim brojem bodova imaju veću težinu u ukupnoj kurikularnoj strukturi te potencijalno snažnije doprinose obrazovanju studenata u području održivosti.

Većina kolegija posvećenih održivosti nosi između 4 i 6 ECTS bodova, pri čemu je najzastupljenija vrijednost od 5 ECTS bodova (18 kolegija). Manji broj kolegija vrednovan je s 3 ECTS boda (8 kolegija), dok svega nekoliko kolegija ima veću vrijednost, poput 8 ili 9 ECTS bodova. Ovakva raspodjela pokazuje da su kolegiji o održivosti najčešće planirani kao kolegiji srednje opterećenosti za studente, što pokazuje da su teme povezane s održivošću uključene u programe na način koji ne nadilazi standardnu strukturu kolegija.

Zaključak

Održivi razvoj predstavlja ključni koncept suvremenog društva, usmjeren na očuvanje prirodnog okoliša, poticanje gospodarskog napretka i jačanje društvene odgovornosti, pri čemu obrazovanje za održivost ima posebnu ulogu u osposobljavanju budućih stručnjaka za primjenu ovih načela u profesionalnom i društvenom kontekstu. Unatoč globalnim i nacionalnim inicijativama, poput UNESCO-vog Desetljeća obrazovanja za održivi razvoj i Agende 2030., integracija održivosti u visoko obrazovanje u Hrvatskoj još uvijek je nedovoljno sustavna, osobito u privatnom sektoru koji ima potencijal za bržu prilagodbu kurikuluma potrebama tržišta i društva.

U ovom radu provedena je deskriptivna i komparativna analiza 145 studijskih programa na 22 privatne visokoškolske institucije s ciljem utvrđivanja prisutnosti kolegija posvećenih održivom razvoju. Analiza je obuhvatila razinu studija, tipove kolegija (obvezni/izborni) te ECTS bodove, što je omogućilo cjelovit uvid u zastupljenost i strukturu sadržaja održivosti u privatnom visokome obrazovanju.

Rezultati istraživanja ukazuju na to da privatne visokoškolske institucije u Hrvatskoj prepoznaju važnost obrazovanja za održivi razvoj, ali je njegova integracija u kurikulum još uvijek ograničena i neravnomjerna. Tek mali broj programa (3 od 145) u cijelosti je posvećen održivosti na diplomskoj i poslijediplomskoj razini, dok su prijediplomski i integrirani programi gotovo potpuno izostavljeni. Takva struktura ukazuje na činjenicu da se održivost u privatnom visokom obrazovanju još uvijek tretira prvenstveno kao specijalizirana tema, dostupna manjim skupinama studenata, što može ograničiti širu pripremljenost mladih stručnjaka za izazove održivog razvoja u profesionalnom i društvenom kontekstu.

S druge strane, rezultati pokazuju da većina privatnih institucija uključuje barem jedan kolegij vezan uz održivost, pri čemu su ti kolegiji češće izborni nego obvezni te se najčešće izvode s 4–6 ECTS bodova. To znači da studenti imaju mogućnost produbljivanja znanja i kompetencija u području održivosti, ali bez sustavne i obvezne integracije na svim razinama studija.

Na temelju ovih nalaza, postoji potreba za sustavnijim i širim uključivanjem tema održivog

razvoja u kurikulumu privatnog visokog obrazovanja u Hrvatskoj. Preporučuje se jačanje obveznih sadržaja, povećanje broja specijaliziranih programa već na prijediplomskoj razini te veće vrednovanje kolegija kroz ECTS bodove, kako bi obrazovanje za održivost postalo dostupnije i učinkovitije u pripremi budućih stručnjaka.

Dodatno, privatne visokoškolske institucije imaju potencijal djelovati kao inovatori u području obrazovanja za održivost, primjenjujući interdisciplinarni pristup i integrirajući ESG principe u sve aspekte kurikuluma i studentskog života. Buduća istraživanja mogla bi se usmjeriti na praćenje ishoda studenata, učinkovitost različitih didaktičkih pristupa te utjecaj obrazovanja za održivost na tržište rada i lokalne zajednice, čime bi se dodatno poduprla strateška uloga privatnog visokog obrazovanja u održivom razvoju društva.

Literatura

- [1] Bajtal, D. i sur. (2022): *Sudjeluj u održivom razvoju: shvati – provedi – oblikuj*. Split: Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce.
- [2] Borić, E. i sur. (2008): Promicanje učenja za održivi razvoj na učiteljskom fakultetu u Osijeku. U: Uzelac, V., Vujčić, L. (ur.) *Cjeloživotno obrazovanje za održivi razvoj*, sv. 1. Rijeka: Sveučilište u Rijeci (325–333).
- [3] Buzov, I., Rončević, N. (2017): Razumijevanje koncepta održivog razvoja studenata Sveučilišta u Splitu i Rijeci. U: Radeka, I. (ur.) *Održivi razvoj i odgojno-obrazovni sustav Hrvatske – zbornik radova*. Zadar: Sveučilište u Zadru i Dječji vrtić „Radost“ Zadar (263–273).
- [4] Garašić, D., Sertić Perić, M., Smojver, B. (2023): *Obrazovanje za održivi razvoj – priručnik za nastavnike*. Zagreb: Školska knjiga.
- [5] Lay, V. (2017): Ja i moje, vaše, naše sutra – Kako danas artikulirati odgoj i obrazovanje za održivost i održivo življenje. U: Radeka, I. (ur.) *Održivi razvoj i odgojno-obrazovni sustav Hrvatske – zbornik radova*. Zadar: Sveučilište u Zadru i Dječji vrtić „Radost“ Zadar (17–27).
- [6] Lučin, P. i sur. (2008): Održivi razvoj u mreži bolonjskog procesa. U: Uzelac, V., Vujčić, L. (ur.) *Cjeloživotno obrazovanje za održivi razvoj*, sv. 1. Rijeka: Sveučilište u Rijeci (67–83).
- [7] Lukušić, B. i sur. (2019): Održivi razvoj u životu i radu odgojitelja i učitelja grada Zagreba. *Agronomski glasnik*, 5, 331–334.
- [8] Nedić-Bilan, D. (2017): Odgoj i obrazovanje za održivi razvoj – prošlost, sadašnjost i budućnost. U: Radeka, I. (ur.) *Održivi razvoj i odgojno-obrazovni sustav Hrvatske – zbornik radova*. Zadar: Sveučilište u Zadru i Dječji vrtić „Radost“ Zadar (41–57).
- [9] Republika Hrvatska. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih. Upisnik studijskih programa. Dostupno na: <https://hko.srce.hr/usp/index>
- [10] Uzelac, V. (1990): *Osnove ekološkog odgoja*. Zagreb: Školske novine.
- [11] Velinov, E., Štrach, P. (2023): *Environmental Protection and Circular Economy in the Croatian Higher Education Sector. Review of Economic Perspectives – Národohospodárský obzor*, 23(1), 71–88.